

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

«ПОВЧАННЯ ДІТЯМ» ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА — КОДЕКС НАСТАНОВ КНЯЗІВСЬКОЇ РОДИНИ

ХІД РОБОТИ

1. Ознайомитися з представленим матеріалом.

2. Самостійна робота з підручником.

1) Прочитати текст.

Володимир Мономах залишив по собі пам'ять не лише як талановитий полководець і далекоглядний державний діяч, а й як видатний письменник свого часу. Його перу належить високохудожній літературно-публіцистичний твір «Повчання».

Під однією назвою в «Повчанні» об'єднано чотири окремі літературні твори: «Повчання дітям» Мономаха, його життєпис, лист до князя Олега Святославича (Гориславича) та молитва. Але останній, як нещодавно з'ясували історики, не належить перу Мономаха.

Найцікавішим у зібранні є «Повчання дітям». У цьому творі старий князь пригадує минулі роки, описує військові походи та не приховує при цьому помилок, яких припустився на довгому життєвому шляху. Твір написаний у дещо скорботному тоні. Це, ймовірно, можна пояснити тим, що Мономах відчував недосяжність того морального й політичного ідеалу, до якого прагнув. Тодішні реалії примушували князя брати участь у міжкнязівських усобицях, поступатися своїми принципами. Однак Мономах намагався застерегти нащадків від повторення його помилок.

Розуміючи, що синам доведеться управляти князівствами, він намагався дати цінні поради, які, на його думку, допомогли б їм уникнути серйозних прорахунків. Насамперед він радив їм дотримуватися християнських чеснот: «Не давайте сильним погубити людину». Він хотів бачити синів добрими, співчутливими до людського горя, привітними, людяними. Закликав проявляти милосердя та особливо цінувати людське життя.

Володимир застерігав синів від порушення клятви, брехні, пияцтва і розпусти, учив шанувати старших і духовенство, кохати дружину, але при цьому не дозволяти їй керувати чоловіком.

У його повчаннях синам важливим було піклуватися про рідну землю та під-

*Володимир Мономах після полювання
(худ. В. Васнецов)*

даних, не завдавати їм прикрощів. Як мудра людина Володимир Мономах прагнув переконати синів у важливості навчання: «А коли добре щось умієте — того не забувайте, а чого не вмієте — то того навчайтеся... Лінощі ж — усьому (лихому) мати: що (людина) вміє — те забуде, а чого ж не вміє — то того не навчиться».

2) Робота з джерелом.

Із «Повчання дітям» Володимира Мономаха

«...А се — мізерного слабого ума мого поучення. Послухайте мене, якщо не все прийміте, то хоч половину. ...Усього ж паче — убогих не забувайте, але, наскільки є змога, по силі годуйте й подавайте сироті, і за вдовицю вступитесь самі, а не давайте сильним погубити людину. Ні правого, ні винного не вбивайте (і) не повелівайте вбити його; якщо хто і буде достоїн (навіть) смерті, то не погубляйте ніякої душі християнської.

...Паче всього — гордості не майте в серці і в умі.

...Старих шануй, як отця, а молодих — як братів. У домі своїм не лінуйтесь, а за всім дивіться... На війну вийшовши не лінуйтесь, не покладайтесь на воєвод. Ні питтю, ні їді не потурайте, ні спанню.

...Бережися брехні, і пияцтва, і блуду, бо в сьому душа помирає і тіло.

...недужого одвідайте, за мерцем ідіте, тому що всі ми смертні ємо.

І чоловіка не миніть, не привітавши, добре слово йому подайте».

1. З якою метою написано цей твір? 2. Чого навчав своїх дітей Володимир Мономах? 3. Чому саме такими хотів бачити своїх дітей Володимир? 4. Які думки князя є актуальними й зараз?

3. Зробити висновок відповідно до мети роботи.

1) Яка тема була провідною у творі?

2) Що хотів донести князь своїм нащадкам?